

STAPPENPLAN ACTIVERING ENERGIECOÖPERATIE

Voor: Initiatieven/Energiecoöperaties in oprichting

Van: Steunpunt lokale energie-initiatieven

Waarom zou je een energiecoöperatie oprichten? En wat komt daar bij kijken? Dit stappenplan helpt jullie op weg.

1. Waarom een coöperatie als rechtsvorm kiezen?

Je hebt een officiële rechtsvorm nodig als je energie wilt verhandelen als initiatief. De coöperatie is de rechtsvorm die het meeste wordt gebruikt door energie-initiatieven. Een coöperatie is eigenlijk een vereniging die mag ondernemen. Democratisch stemrecht is daarin goed geregeld. In principe geldt dat ieder lid één stem heeft. Een coöperatie voorziet -met juridische termen gesproken- in de stoffelijke behoeften van haar leden. Met andere woorden: voorziet in financiële en materiële belangen van de leden. Bijvoorbeeld: gezamenlijk inkopen om prijsvoordeel te halen of gezamenlijk energie opwekken en de opbrengsten daarvan verdelen.

2. Wat zijn de coöperatieve principes?

De grondslag van de moderne coöperatieve beweging is [in de 19e eeuw ontstaan](#). De meeste energiecoöperaties volgen de coöperatieve principes waar in die tijd de basis voor is gelegd:

- Open en vrijwillig lidmaatschap,
- Democratische controle door de leden,
- Economische participatie van de leden,
- Autonomie en onafhankelijkheid,
- Onderwijs, vorming en informatieverstrekking,
- Samenwerking tussen coöperaties
- Betrokkenheid van de gemeenschap.

Wij vragen onze leden om deze principes te onderschrijven.

3. De statuten

Voorbeeldstatuten voor het oprichten van een energiecoöperatie zijn bij de Drentse KEI op te vragen. Met de voorbeelden erbij kan je zelf kiezen en beslissen welke statuten het beste bij jullie passen. Houdt ruimte voor een brede doelstelling. Dat voorkomt dat je later de statuten moet laten aanpassen.

Denk na over de bestuursstructuur en de verantwoording van het beleid naar de leden. Afhankelijk van de doelstellingen kan het nuttig of zelfs nodig zijn om te beschrijven hoe jullie het toezicht en controle gaan organiseren. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een Ledenraad of Raad van Commissarissen. Dat is vooral van belang als er (meer) bedrijfsmatig gewerkt gaat worden. Stel jezelf ook de vraag of je op termijn wilt toegroeien naar een bestuur op afstand met een dagelijks bestuurder of directeur.

4. Oprichting van een (energie-)coöperatie

Deze richt je op met een notariële oprichtingsakte. Dit kun je vaak het best regelen bij een lokale notaris. Bij de oprichting zijn vaak minimaal 2 personen betrokken, dit zijn meestal de beoogde voorzitter en de secretaris.

Met de notities bij een voorbeeldakte maakt de notaris een conceptakte. Als deze is goedgekeurd volgt ondertekening. De ondertekenaars zijn verplicht zich legitimeren met een geldig legitimatiedocument (paspoort, identiteitskaart of rijbewijs).

Uitgangspunt bij een (standaard) coöperatie is dat leden aansprakelijk zijn om bij te dragen in een eventueel financieel tekort van de coöperatie, als deze zelf niet in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dat is vaak uitzonderlijk, in de meeste gevallen wordt de aansprakelijkheid voor de leden beperkt of zelfs geheel uitgesloten. Wat de aansprakelijkheid voor de leden betreft zijn er dus drie mogelijkheden:

1. Een coöperatie WA (wettelijke aansprakelijkheid): de leden zijn voor het totale tekort van de coöperatie aansprakelijk.
2. Een coöperatie BA (beperkte aansprakelijkheid): de leden zijn tot een beperkt, van tevoren vastgesteld bedrag aansprakelijk.
3. Een coöperatie UA (uitgesloten aansprakelijkheid): de aansprakelijkheid voor de leden is geheel uitgesloten.

Het is doorgaans gebruikelijk aansprakelijkheid voor leden uit sluiten door een coöperatie met beperkte (BA) of uitgesloten aansprakelijkheid (UA) op te richten. Als er sprake is van onbehoorlijk bestuur, kunnen bestuurders wél zelf aansprakelijk gesteld worden. Denk aan de situatie dat bestuurders verplichtingen aangaan waarvan ze weten dat de coöperatie die niet kan nakomen. Achter de naam van de coöperatie moet altijd de letters WA, BA of UA worden vermeld. Zo weet iedere samenwerkende partij met wat voor soort coöperatie hij te maken heeft.

5. Inschrijving Kamer van Koophandel

Wanneer je een bedrijf of organisatie begint, dan moet je deze registreren bij de Kamer van Koophandel (KVK). Je registreert je coöperatie een week voor of na de start van de bedrijfsactiviteiten. Je schrijft je in met behulp van inschrijfformulieren.

Opmerking: meestal kan de notaris de inschrijving ook al regelen. Hij heeft immers al de gegevens van de oprichters en kan daarmee direct registreren. Dat scheelt weer werk.

6. UBO Registratie

UBO's (Ultimate Beneficial Owners, oftewel uiteindelijk belanghebbenden) zijn de mensen die de uiteindelijke eigenaar zijn van of zeggenschap hebben over een organisatie.

Doorgaans is dit het bestuur van de coöperatie, deze personen vallen in de categorie 'hoger leidinggevend', en kun je op basis daarvan aanmerken als UBO's van de organisatie. Dit zijn dus alle personen die als statutair bestuurder van de organisatie bij de KVK ingeschreven staan. Je schrijft niet in op basis van een belang, maar omdat ze de functie van bestuurder hebben. Een UBO registratie is vaak ook noodzakelijk om een bankrekening te kunnen openen. *Opmerking:* ook hier kan meestal de notaris de inschrijving al regelen. Hij heeft immers al de gegevens van de oprichters en kan daarmee direct registreren.

7. Ledenadministratie

Je hebt ook een administratie nodig om een energiecoöperatie draaiende te krijgen en te houden. Je kunt hiervoor een eigen boekhoudpakket gebruiken, waarin bij voorkeur ook een ledenadministratie in zit. Bijvoorbeeld e-Boekhouden.

De gezamenlijke energiecoöperaties onder Energie Samen hebben een eigen administratiepakket ontwikkelt: Econobis. Dit is een (online) pakket dat je in de volle breedte van je activiteiten kan ondersteunen. Je doet er je ledenadministratie mee, je houdt er participaties van projecten in bij en kunt facturen aanmaken en versturen. Je kunt er ook nieuwsbrieven mee versturen en taken verdelen binnen je team. Daarnaast kun je met notities alle contactmomenten vastleggen. Informatie: www.econobis.energiesamen.nu

Met je energiecoöperatie kun je ook aan de slag met energiebesparing. Je leden kunnen bij hun eigen gegevens via een portal en ze kunnen zich via een 'aanmeldstraat' inschrijven voor projecten. Dit laatste is eventueel ook te koppelen met je eigen website. Uitbreiding is mogelijk met het 'Hoomdossier', een online applicatie waarin bewoners informatie over hun huis kunnen opslaan en de verduurzaming en het onderhoud van hun woning kunnen plannen. Informatie: www.hoom.nl/hoomdossier/

8. Bankrekening

Voor de afhandeling van de financiële zaken dien je een zakelijke rekening te openen. Meestal gaat het om een betaalrekening gecombineerd met een daaraan gekoppelde zakelijke spaarrekening. Een zakelijke rekening aanhouden kost geld. Doe dit pas als er zekerheid is over inkomsten en uitgaven. Als je subsidies wilt aanvragen of projecten wilt uitvoeren dan dien je een rekening te hebben.

Opmerking: Sommige banken hebben vanwege de kleinere doelgroep geen processen om rekeningen te openen voor een coöperatie. Daarnaast hanteren veel banken voor bepaalde rechtsvormen kosten voor klantonderzoek. Houdt er rekening mee dat de doorlooptijd voor het openen van een rekening lang kan zijn.

9. Boekhouding inrichten

Niet onbelangrijk is het goed bijhouden van inkomsten en uitgaven. Daarnaast wil je ook eventueel lidmaatschappen en dienstfactureren. Een boekhoudprogramma met een facturatiemodule is daarbij eigenlijk wel een must. En vergeet de BTW-aangifteplicht niet.

Je kunt de boekhouding ook (deels) uitbesteden aan de landelijke koepel Energie Samen. Je betaalt een bedrag per jaar afhankelijk van de omvang van je organisatie en het aantal lopende projecten. Het bestuur krijgt persoonlijke toegang tot de gegevens via een web portal. Afhankelijk van de afspraken dienen bestuursleden zelf acties, zoals banktransacties, uit te voeren. Financiële jaarverslagen, BTW-aangifte en aangifte vennootschapsbelasting zit in de dienstverlening.

10. Belastingdienst

Een coöperatie dient net als een BV vennootschapsbelasting te betalen en BTW af te dragen. De BTW aangifte is doorgaans per kwartaal. De aangifte Vennootschapsbelasting is 1 maal per jaar na de afsluiting van het boekjaar. Voor beide is vaak uitstel aan te vragen, wees daarvoor wel op tijd.

Voor het doen van aangiften is eHerkenning vereist. Deze dien je tijdig aan te vragen. Besteed je de boekhouding uit via Energie Samen of een andere organisatie, dan is een machtiging vereist.

Opmerking: de bekende blauwe envelop ligt meestal al drie dagen na inschrijving bij de KvK bij je administratieve adres op de deurmat. Zit je net aan een eind van een kwartaal en je hebt nog geen financiële activiteiten, vergeet dan niet om direct een '0'- aangifte te doen. Anders volgt binnen twee weken meestal een fikse naheffingsaanslag geschat op vermeende activiteiten.

11. eHerkenning

Dit is een online methode voor ondernemingen om veilig in te loggen op websites van de overheid. Zo kun je gebruikmaken van bepaalde diensten, zoals het aanvragen van een subsidie of een vergunning.

eHerkenning is persoonlijk en niet overdraagbaar. Voor iedere persoon die namens de organisatie mag inloggen, moet je een eigen eHerkenning aanvragen. Vervolgens kun je specifieke machtigingen vastleggen. Zo kun je bijvoorbeeld iemand machtigen om in Mijn Belastingdienst Zakelijk de BTW-aangifte te doen en iemand anders om bij RVO een subsidie aan te vragen.

Iedereen die namens je organisatie eHerkenning gebruikt, heeft een machtiging nodig. Zonder machtiging werkt eHerkenning voor je coöperatie niet.

Er zijn 4 zekerheidsniveaus voor eHerkenning: EH2, EH2+, EH3 en EH4. De dienstverlener waarbij je inlogt bepaalt de mate van zekerheid van zijn online diensten. eHerkenning is niet gratis, aan elke machtiging zijn kosten verbonden.

In elk geval is toegang nodig tot:

- Belastingdienst (aangiften btw, vennootschapsbelasting, e.v.t. dienstverbanden)
- RVO (aanvragen subsidies)
- VertiCer (voor registratie energieopwekking)

Alles hierover is te vinden via www.eherkenning.nl

12. Verzekeringen

Zodra je zeker bent dat een (opwek-)project doorgaat is het belangrijk om een Bestuurders-aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Deze beschermt je tegen de risico's die je loopt als bestuurder van een coöperatie en verzekert in één keer het volledige bestuur. De gevolgen van bestuursfouten, onjuiste besluiten en nalatigheden zijn hiermee verzekerd. Vraag wel specifiek naar uitsluitingen bij een verzekeraar.

Aanvullend kan er nog een Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering worden afgesloten. Deze verzekering biedt dekking tegen claims die zijn ingediend als je als ondernemer schade hebt veroorzaakt aan een ander. Bijvoorbeeld aan spullen van anderen die veroorzaakt is door jou, je medewerkers of je producten (dienstverlening).

Leden van Energie Samen, de landelijke vertegenwoordiger van energie coöperaties, kunnen gebruik maken van aantrekkelijke collectieve verzekeringen voor zowel bestuurdersaansprakelijkheid als bedrijfsaansprakelijkheid.

Werk je ook met vrijwilligers die bedrijfsactiviteiten ondernemen? Dan is een eigen vrijwilligersverzekering aan te bevelen. Aanvullend daarop is er vaak ook een vrijwilligersverzekering ('vangnet verzekering') via de gemeente waar je actief bent. Dat wil zeggen, is er een andere verzekering (jouw eigen) dan deze algemene vrijwilligersverzekering waarop de schade kan worden verhaald, dan gaat die verzekering voor. Dit regelen de verzekeraars onderling.

12. Sluit je aan bij de coöperatieve koepel Drentse KEI

Lokale coöperatieve initiatieven in Drenthe zijn welkom als lid van de Drentse Koepel Energie Initiatieven. Als lid heb je toegang tot de ledenvergaderingen en kun je (vaak gratis) gebruik maken van diensten en adviezen van de Drentse KEI maar ook speciaal georganiseerde bijeenkomsten bijwonen.

Voor het lidmaatschap van de Drentse KEI wordt een instapbedrag van 250 euro gevraagd. Daarnaast is er een jaarlijkse contributie die afhankelijk is van het aantal leden van de coöperatie.

13. Wederverkoper worden van Energie VanOns

De VanOns beweging is gericht op het realiseren van een circulaire energievoorziening in handen van de lokale energiecoöperaties. Niet alleen de energie is circulair en lokaal opgewekt maar ook de geldstromen zijn circulair. Alle gelden blijven binnen de beweging en komt terecht bij de lokale initiatieven die daar duurzame projecten mee kunnen realiseren.

Ons coöperatief energiebedrijf Energie VanOns biedt de aangesloten energiecoöperaties een wederverkopersvergoeding als je lokaal klanten werft voor het energiebedrijf.

Daarnaast krijgt elke energiecoöperatie bij Energie VanOns een eigen landingspagina (promotie) en een directe koppeling met je eigen energiecoöperatie website voor het maken van een voorbeeldberekening of het afsluiten van een klantcontract.

14. Overige aandachtspunten

Terugkerende verplichtingen

Als coöperatie moet je elk jaar jaarstukken (jaarverslagen) opstellen en deponeren bij KVK. Welke gegevens je moet inleveren, hangt af van de omvang van de bedrijfsvoering.

Het bestuur is verplicht om minstens één keer per jaar - binnen zes maanden na afloop van het boekjaar - een Algemene Ledenvergadering (Alv), te organiseren. Er kan natuurlijk vaker vergaderd worden; zo vaak als het bestuur dit nodig vindt.

Wet AVG

De privacywet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geldt sinds 25 mei 2018 voor de Europese Unie. Internationaal heet de wet General Data Protection Regulation (GDPR). Door de AVG heb je als ondernemer, en dus als coöperatie, verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. Jouw klanten, medewerkers en leveranciers moeten weten welke gegevens jij van ze hebt en kunnen voor zichzelf op komen als het gaat om de verwerking van hun gegevens. Je leden of klanten mogen bijvoorbeeld inzage vragen in opgeslagen data, of een eerder gegeven toestemming intrekken.

De grootte, type werkzaamheden en diensten van een organisatie bepalen welke AVG-maatregelen je moet nemen. Je krijgt er al mee te maken door het uitsturen van een nieuwsbrief. Of door het bijhouden van afspraken en contactgegevens van (toekomstige) leden, klanten en medewerkers. Ook gegevens die met cookies gekoppeld zijn aan IP-adressen en volgsoftware zoals tracking via een website vallen onder deze wet. Zelfs als je niet weet van wie gegevens zijn, moet je ze als privacygevoelige informatie behandelen.

Project BV's

Het is niet ongebruikelijk dat je als organisatie besluit voor een bepaalde activiteit of project een nieuwe dochtervennootschap op te richten: vaak aangeduid als een 'project-bv' of 'special purpose vehicle'. Een project-bv zorgt voor risicospreiding en kan de coöperatie en haar leden ontzien bij grote investeringen, bijvoorbeeld in een zonne- of windpark. Let echter goed op met de aansprakelijkheid.

15. Ontbinden van de coöperatie (of onderdelen daarvan)

De algemene ledenvergadering is het enige orgaan dat de coöperatie kan ontbinden. De vergadering moet op tijd aan alle leden gemeld zijn, volgens de termijn die in de statuten staat, en er moet ook aangekondigd zijn dat het doel van de vergadering is om de coöperatie op te heffen.